

ทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

The attitude on behavior of living together before marriage during the study
of bachelor students, Songkhla Rajabhat University

สุรียา เตียไต^{1*}, สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้^{2*}, จิตรวี เขยชม²

Sureeya Diadai^{1*}, Suratsawadee Seatae^{2*}, Jitravee Cheychom²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 385 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.93 และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทัศนคติที่อยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การอยู่กันก่อนสมรสเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.98) และที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ลักษณะที่พังก้ายแบบรวมชายหญิง เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.93)

คำสำคัญ ทัศนคติ, การอยู่ร่วมกันก่อนสมรส

Abstract

This descriptive research aimed to study the attitude on behavior of living together before marriage during the study of bachelor students, Songkhla Rajabhat University. The sampling included bachelor students, Songkhla Rajabhat University is the year 2015 385 samples was selected by stratified random sampling. Data were collected using a questionnaire. The instrument's content validity was confirmed by experts, giving a content validity index of 0.93. Reliability was examined using Cronbach's alpha coefficient, yielding values of 0.95. Descriptive statistics were used for data analysis.

The results showed that the attitude on behavior of living together before marriage during the study of bachelor students, Songkhla Rajabhat University was moderate level. ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.46) However, when considering in each item found that the most acceptable attitude was the living together before marriage behavior caused from satisfaction of the couple ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.98), and the least acceptable attitude was nature of habitation which encouraged factor for increase living together before marriage behavior ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.93).

Keyword: attitude, living together before marriage

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิทยาศาสตรสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² อาจารย์โปรแกรมวิทยาศาสตรสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

*Corresponding author, E-mail: s_dokhya@hotmail.com

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันมีการเปิดรับกระแสความคิดและวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามาอย่างกว้างขวาง คนในสังคมมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองเพื่อให้ทันต่อยุคสมัย จนหลงลืมวัฒนธรรมไทย คำสอนและศีลธรรมอันดีงามที่เคยเป็นภูมิคุ้มกันสังคมในอดีต ที่เห็นปรากฏชัดได้แก่ การแสดงออกถึงความรัก การมีเพศสัมพันธ์ และการสมรสในอดีตเมื่อหนุ่มสาวเกิดความรักใคร่ชอบพอกัน การสมรสหรือการแต่งงานจะเกิดขึ้นตามครรลองจารีตประเพณีของสังคม แต่ปัจจุบันได้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมรูปแบบใหม่ คนในสังคมมีพฤติกรรมและค่านิยมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากขึ้นมองข้ามความสำคัญของประเพณีไทยเดิม (ประสงศ์ศักดิ์ เจนกิจจาไพบูลย์, 2555)

ในเอเชียเริ่มมีปรากฏการณ์การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1990 พบในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง เช่น ญี่ปุ่น (ชาย โทริสิตา, 2552) และจากการศึกษาในประเทศไทยพบว่าการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นสามมึภรรยาของคู่ชายหญิงที่ยังไม่ได้สมรสกันนั้นมีปรากฏขึ้นมานานแล้วและมีแนวโน้มเกิดปรากฏการณ์นี้สูงขึ้นเรื่อยๆ จากการศึกษาพบว่าในจำนวนคู่หญิงชายที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันมีเพียงร้อยละ 52 เท่านั้นที่มีการจดทะเบียนสมรส (ปัญญา ประดิษฐ์บาทูภา, 2552) นอกจากนี้การสำรวจมุมมองเรื่องความรักและการเลือกคู่ของคนในยุคปัจจุบันพบว่า คนไทยร้อยละ 66.9 มีทัศนคติในเชิงเห็นด้วยกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนสมรส ซึ่งในจำนวนนี้มีร้อยละ 30.2 เป็นเพศหญิง โดยร้อยละ 44.3 ให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องที่ดีจะได้เรียนรู้นิสัยใจคอกันก่อนที่จะสมรส ขณะที่ร้อยละ 22.6 ระบุว่าไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะสมัยนี้ใครๆ ก็ทำกัน และร้อยละ 33.1 ไม่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่าเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาตามมา เช่น ตั้งครรภ์ ทำแท้ง และขัดต่อวัฒนธรรมไทย (ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554) ในยุคปัจจุบันเราสามารถพบเห็นพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสได้ในสังคมทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมหาวิทยาลัยทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสกลายเป็นค่านิยมแบบใหม่ในกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา บุคคลในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่เป็นระยะที่มีรักใคร่ทั้งในชายและหญิงมีความสนใจในเรื่องเพศ สนใจต่อเพศตรงข้าม อยากมีคู่รัก มีความอยากรู้อยากลอง เป็นวัยที่มีความเสี่ยงทางเพศมากที่สุด (ชาย โทริสิตา, 2552) พฤติกรรมทางเพศในช่วงวัยที่กล่าวมาข้างต้นบวกร่วมกับสภาพสังคมในปัจจุบันส่งผลทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมไทยในอดีต จากผลการวิจัยของวรา เหลืองชัยกุล (2556) พบว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 67 ยอมรับการอยู่ร่วมกันโดยไม่มีหวังที่จะสมรสกันในอนาคตมากขึ้น และงานวิจัยโครงการติดตามสภาวารณเด็กและเยาวชนรายจังหวัดกับการสำรวจค่านิยมและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นระดับอาชีววะ ระดับอุดมศึกษาร้อยละ 36 ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว และกว่าร้อยละ 50 ยอมรับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสของนักเรียน นักศึกษา และเกือบร้อยละ 10 ของนักศึกษาอาชีววะและนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ระบุว่าตนยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ แต่คิดว่าจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนจบสถานศึกษาที่ตนศึกษาอยู่ในปัจจุบัน (เครือข่ายวิจัยด้านเด็กและการศึกษา, 2554)

การศึกษาข้อมูลในข้างต้นพบว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะค่านิยมในเรื่องเพศของกลุ่มวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีพฤติกรรมการปล่อยเนื้อปล่อยตัวมักมีเพศสัมพันธ์กันอย่างง่าย ๆ เมื่อมีความพอใจ และมีทัศนคติทางบวกยอมรับต่อการมีเพศสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่ากลัว ที่น่าเป็นห่วงคือพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอย่างมากมายเช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้แล้วปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 119,998 - 324,928 บาท โดยรวมแล้วจะทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจประมาณปีละ 14,000 ล้านบาท (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) รวมถึงการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสยังส่งผลให้เกิดปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อีกด้วย จากการศึกษาของสำนักอนามัยเจริญพันธ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2557) พบอัตราการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2555 พบอัตราการป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 93.40 ต่อแสนประชากรอายุ 15 - 24 ปี และนอกจากปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้วยังคงมีปัญหาคือที่เป็นปัญหาทางสังคมที่มีความสำคัญ มีต้นเหตุมาจากการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จากการศึกษาสถิติในข้างต้นสามารถคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตได้ว่าปัญหาต่างๆ มีแนวโน้ม

เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลามีบริบทที่เป็นสถาบันอีกหนึ่งสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษามีสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับสถาบันอื่น ๆ จึงเป็นที่มาที่นำมาซึ่งการศึกษาวิจัยทัศนคติต่อพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อศึกษา ทัศนคติต่อพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

เรื่องเพศเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์นั้นมีสุขภาพจิตดี จากการศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตคู่ และการเลือกคู่ครองของ คนอเมริกันช่วงปี ค.ศ. 1980 คนอเมริกันเชื่อมั่นว่าถ้าได้ทดลองแต่งงาน (Trial Marriage) หรืออยู่ร่วมกันก่อนการ สมรส มีผลทำให้ชีวิตสมรสมั่นคง เชื่อว่าการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสจะทำให้เกิดความเข้าใจ และมีทัศนคติที่เป็นจริงต่อ การดำเนินชีวิตคู่มากยิ่งขึ้น การอยู่ร่วมกันก่อนการสมรสจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งในวัฏจักรชีวิตของคนอเมริกันซึ่งขัด ต่อวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย สังคมไทยยังคงคุ้นเคยต่อการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามกรอบขนบธรรมเนียม ประเพณีตามวัฏจักรชีวิตที่คล้ายคลึงกับนักสังคมศาสตร์ได้กล่าวไว้คือ ทุกอย่างต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตามบรรทัด ฐานของสังคม เช่น ชายไทยเมื่อบรรลุนิติภาวะต้องบวชเรียนก่อนสมรส การสมรสต้องมีการสู่ขอตามประเพณีไทย และมีการจดทะเบียนสมรสให้เป็นที่รับรู้ในสังคมของการอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา แต่ในปัจจุบันพฤติกรรมการใช้ ชีวิตคู่นอกรั้วบ้านหรือเป็นสิ่งที่ปกติของกลุ่มวัยรุ่น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อเริ่มเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากเด็กมีความอิสระเพิ่มมากขึ้น มีความอยากรู้อยากลอง จนบางครั้งทำให้ขาดความยับยั้งคิดต่อกรรมมีเพศสัมพันธ์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัญหาการทำแท้งในคลินิกเถื่อน และปัญหายาเสพติด (กรณีการ์ พรเจริญทรัพย์, 2550) จากที่เด็กกล่าวมาในช่วงต้นจะเห็นว่าปรากฏการณ์การใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันก่อนสมรสใน ระหว่างการศึกษานั้นมีเพิ่มสูงขึ้นและเป็นเรื่องที่น่าวิตกในสังคมเรื่องหนึ่งที่ควรแก้ไข

การแบ่งประเภทหรือลักษณะของการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมีหลายแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่เลือกจะ ศึกษา ในที่นี้จะกล่าวถึงประเภทของลักษณะการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสตามลักษณะแรงจูงใจ (Motivation) และ เป้าหมาย (Goal) ของการอยู่ร่วมกันซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. อยู่ด้วยกันเพื่อความอบอุ่นใจ (Linus-blanket) เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องการใครสักคน (anyone) ที่ทำให้รู้สึกปลอดภัยหรือพึ่งพาได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นแบบชั่วคราวช่วงเวลาสั้นๆ ทั้ง 2 ฝ่ายไม่ได้ผูกพันกัน อย่างแท้จริง เมื่อความสัมพันธ์สิ้นสุดลงต่างก็ไม่ได้รู้สึกเจ็บปวดหรือเศร้าใจมากมายนัก

2. อยู่ด้วยกันเพื่อความอิสระ (Emancipation) เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อต้องการได้รับความเป็นอิสระจาก การควบคุมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และต่อต้านค่านิยมประเพณี รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าพวกเขาสามารถเลือก ทางเดินชีวิตได้ แต่ความสัมพันธ์เช่นนี้ผู้กระทำจะรู้สึกผิด (Guilt) ต่อการไม่ยอมรับของพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้เลิกกัน ในที่สุด

3. อยู่ด้วยกันเพื่อความสะดวกสบาย (Convenience) เป็นความสัมพันธ์ที่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ จากการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการมีเพศสัมพันธ์ ด้านการเงิน คือประหยัดค่าใช้จ่าย และการมีเพื่อนคู่คิด แต่ โดยมากแล้วลักษณะความสัมพันธ์แบบนี้จะเป็นแบบที่ฝ่ายชายได้เปรียบ (Exploitive) มากกว่าจะเป็นการได้ ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

4. อยู่ด้วยกันเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ (Testing) ทั้ง 2 ฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงต่อกันแล้ว และ วางแผนที่จะแต่งงานกันในอนาคต เป็นการทดลองอยู่ร่วมกันก่อนที่จะมีการแต่งงานกัน (Trial Marriage) เพื่อดูว่ามีความพร้อมแค่ไหน ไปกันได้หรือไม่ และโดยมากแล้วผู้หญิงต้องการที่จะไปถึงขั้นการแต่งงานมากกว่าผู้ชาย

หากต้องการจัดประเภทใหม่ตามความมั่นคง (Stability) ของความสัมพันธ์สามารถแบ่งได้ ดังนี้

- 1) ความสัมพันธ์แบบชั่วคราว (Temporary or Casual Relationships) มีเหตุผลของการอยู่ร่วมกันเพียงเพื่อการได้รับประโยชน์หรือความสะดวกสบายบางอย่างร่วมกัน, 2) ความสัมพันธ์แบบคู่คง (Going together) คือ ทั้ง 2 ฝ่ายมีความรักความผูกพันทางอารมณ์ซึ่งกันและกัน แต่ไม่ได้วางแผนที่จะแต่งงานกันในอนาคต ความสัมพันธ์จะยาวนานแค่ไหนขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้ง 2 ฝ่าย, 3) ความสัมพันธ์ในช่วงเปลี่ยนผ่าน (Transitional) เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการแต่งงานกันต่อไป, และ 4) ทางเลือกของการแต่งงาน (Alternative to Marriage) คือการอยู่ร่วมกันเหมือนกับคู่สามีภรรยาที่แต่งงานกัน แต่ไม่ได้มีพิธีการแต่งงานหรือการจดทะเบียนสมรสกัน (โสพิณ หมูแก้ว, 2544)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 10,092 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 385 คน ซึ่งคำนวณตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้คณะและชั้นปีเป็นชั้นของการแบ่ง และคิดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้น (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2556)

2. เครื่องมือ

แบบสอบถามที่ทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย และบุคคลที่พักอาศัยด้วยปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 50 ข้อ ประกอบด้วยความข้อเชิงลบ 25 ข้อ และความข้อเชิงบวก 25 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป และใช้สถิติพื้นฐานในการคำนวณ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67 มีอายุอยู่ระหว่าง 18 – 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.62 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 21 – 23 ปี และ 27 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.82 และ 0.26 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับศาสนาพุทธเป็นหลัก รองลงมา เป็นศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 52.47, 47.01 และ 0.52 ตามลำดับ สังกัดคณะวิทยาการ-จัดการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.77 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 37.14 รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 23.90 และน้อยที่สุดคือ ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 17.92 นักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ตามหอพัก/อพาร์ทเมนท์รวมชาย - หญิง รองลงมา เป็นบ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์แยกชาย - หญิง คิดเป็นร้อยละ 29.87, 28.57 และ 21.56 ตามลำดับ โดยพักอาศัยอยู่กับเพื่อนเพศเดียวกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.32 รองลงมา คือ พักอาศัยอยู่กับบิดา - มารดา คิดเป็นร้อยละ 16.62 และพักอาศัยอยู่กับเพื่อนต่างเพศน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.78

ผลการศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการเห็นด้วยมากที่สุด (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คือ เพศชายเป็นเพศที่ควรให้เกียรติเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.11 รองลงมา คือ สถาบันครอบครัวต้องทำหน้าที่ปลูกฝังเรื่องศีลธรรมให้แก่เด็ก คิดเป็นร้อยละ 58.96 ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุด (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คือ การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสจะส่งผลดีมากกว่าผลเสีย คิดเป็นร้อยละ 16.36 รองลงมา คือ คิดว่าวัยของตนเป็นวัยที่เหมาะสม เพียงพอกับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรส คิดเป็นร้อยละ 16.10

ผลการศึกษาระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจของทั้ง 2 ฝ่ายมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.98) รองลงมา มีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าความเป็นอิสระจากพ่อแม่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.01) ส่วนระดับทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ลักษณะที่พักอาศัยแบบรวมชายหญิงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 2.32$, S.D. = 0.93) รองลงมาอีกประเด็นหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยคือการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม ขัดต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 1.14)

ผลการศึกษาระดับทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน พบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75.06 และมีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 24.68 โดยมีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 0.26

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลการศึกษาโดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75.06 พิจารณาเป็นค่าเฉลี่ย 2.65 (S.D. = 0.46) ทั้งนี้สอดคล้องกับ

แนวคิดของศรีสุรางค์ บรรหาร (2557) ที่กล่าวว่า ค่านิยมของคนไทยในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศชาย - หญิง ที่มีการแสดงพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางเพศอย่างเปิดเผยและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เห็นได้ชัดในกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นบุคคลที่กำลังอยู่ในระดับอุดมศึกษา เป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ เป็นระยะที่มีมัมมีเรื่องรักใคร่ มีความสนใจในเรื่องเพศ สนใจต่อเพศตรงข้าม มีความอยากรู้อยากลอง ถือเป็นวัยที่มีความเสี่ยงทางเพศมากที่สุด จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยบวกกับค่านิยมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาที่มีทัศนคติที่ยอมรับต่อพฤติกรรมดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะอยู่ระดับปานกลางแต่ทั้งนี้ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างเสี่ยงที่จะเห็นด้วยมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ พรเจริญทรัพย์ (2550) ศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้ชีวิตคู่ก่อนสมรสของนิสิตคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เห็นด้วยกับการใช้ชีวิตคู่ก่อนสมรสอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยของนิดยา อธิเสน (2553) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างศึกษา ผลการศึกษพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68 เหตุที่ผลการศึกษาวิจัยมีความสอดคล้องกันทั้งนี้อาจเนื่องด้วยผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยในบริบทที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านของสภาพแวดล้อมที่เป็นสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาเหมือนกัน เลือกศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน คือเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ นักศึกษาอาจมีความรู้และประสบการณ์อยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน รวมถึงอาจมีลักษณะการใช้ชีวิตที่มีความคล้ายคลึงกัน มีรูปแบบที่พักอาศัยเหมือนกัน จึงเป็นเหตุให้ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับที่เห็นด้วยกับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจของทั้ง 2 ฝ่ายมากที่สุด พิจารณาเป็นค่าเฉลี่ย 3.71 (S.D. = 0.98) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศรีสุรางค์ บรรหาร (2557) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจและความยินยอมของทั้ง 2 ฝ่าย นักศึกษาส่วนใหญ่ที่มาศึกษาอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาต้องจากครอบครัวมาอยู่เพียงลำพัง อาจเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดที่พึ่งในยามยาก จึงมีความรู้สึกว่าการใคร่สักคนหนึ่งที่จะรักและเข้าใจตนสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ตนได้ในยามที่มีปัญหา การมีคนรักทำให้นักศึกษารู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกมีที่พึ่ง ดังนั้นการได้อยู่ร่วมกันกับคนรักทำให้รู้สึกปลอดภัย อบอุ่นใจมากยิ่งขึ้น นักศึกษาจึงเลือกที่จะอยู่ร่วมกันกับคนรักในขณะที่กำลังศึกษามากยิ่งขึ้นซึ่งการตัดสินใจอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในขณะที่กำลังศึกษาของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจของทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งนี้เนื่องด้วยทั้ง 2 ฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้สึกที่มีเพื่อนคู่คิดที่เป็นที่พึ่งของกันและกัน ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัยของโสพิน หมูแก้ว (2544) รองลงมาเห็นด้วยว่าความเป็นอิสระจากพ่อแม่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากยิ่งขึ้น พิจารณาเป็นค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D. = 1.01) ความแตกต่างระหว่างเพศและช่วงอายุมีผลต่อการรับรู้ข่าวสารและการให้ความสำคัญในเรื่องเพศ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสรีระและอารมณ์ มีความอยากรู้อยากลอง ต้องการความเป็นอิสระจากการถูกควบคุมเห็นได้ชัดในกลุ่มเพศชาย ก้าวแรกของชีวิตนักศึกษาที่ได้เข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษาชีวิตก็เริ่มมีความเป็นอิสระเพิ่มมากขึ้น อิสระจากการถูกควบคุมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ เช่นเดียวกันกับการเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นักศึกษามีความเป็นอิสระสามารถเลือกทางเดินชีวิตในแบบของตนตามความต้องการที่อยากรู้อยากลองโดยปราศจากการถูกควบคุมโดยพ่อแม่ ซึ่งความอยากรู้อยากลอง รวมถึงความเป็นอิสระและค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไปดังที่กล่าวในข้างต้น เป็นผลทำให้นักศึกษามีการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นเช่น การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนสมรส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมภาร ศรีธานี และคณะ(2549) ส่วนระดับทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ ลักษณะที่พักอาศัยแบบรวมชายหญิงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสมากยิ่งขึ้น พิจารณาเป็นค่าเฉลี่ย 2.32 (S.D. = 0.93) ลักษณะที่พักอาศัยแบบรวมชาย - หญิง มักก่อให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วขึ้น เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศสำหรับการพักอาศัย

เป็นการเปิดโอกาสให้เพศต่างกันได้อยู่ร่วมกันแต่ในบริบทของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กลับมองว่าลักษณะที่ท้อแท้ไม่ได้เป็นข้อจำกัดสำหรับพฤติกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ต่างฝ่ายต่างอาจมีข้อพิพาทเป็นของตัวเอง แต่จะมาค้ำด้วยกันบางอย่างครั้ง ถือเป็นขั้นการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นครั้งคราว สอดคล้องกับงานวิจัยของโสพิน หมูแก้ว (2544) รองลงมาอีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับที่ไม่เห็นด้วยคือ การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม ขัดต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย พิจารณาเป็นค่าเฉลี่ย 2.28 (S.D. = 1.14) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เพศหญิงเป็นเพศที่ถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักสำรวมในเรื่องเพศและรักนวลสงวนตัว นอกจากนี้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจ หลักคำสอนของศาสนาขัดเกล่าให้นักศึกษามีความประพฤติดีไม่ประพฤติในพฤติกรรมที่ผิดศีล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรา เหลืองชัยกุล (2556) ที่กล่าวว่า แม้ว่าวัยรุ่นและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจะยอมรับหรือมองว่าการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสเป็นเรื่องที่ปกติ เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ และเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง แต่หากมองตามแนวคิดบรรทัดฐานเรื่องเพศ (Sexuality Norm Concept) กลับพบว่า พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงถูกจำกัดอยู่ในกรอบบรรทัดฐานแบบประเพณีนิยม การอยู่ร่วมกันก่อนสมรสจะถือเป็นพฤติกรรมที่เสียหายและละเมิดความเชื่อ ผู้หญิงจะได้รับการอบรมให้ระมัดระวังและสำรวมในเรื่องเพศมากกว่าเพศชาย

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรณรงค์/สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา โดยให้เล็งเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา เพื่อทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติต่อเรื่องดังกล่าวนำไปใช้สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2.2 มีการศึกษาวิจัยเชิงลึก เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสในระหว่างการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมหาทางแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรมกักร พรเจริญทรัพย์. 2550. **ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้ชีวิตคู่ก่อนสมรส**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <file:///C:/Users/user%20pc/Downloads/abst.pdf>. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2558.
- เครือข่ายวิจัยด้านเด็กและการศึกษา. 2554. **โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.childwatchthair.org/issues.php?issues_id=4. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2558.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2552. **อยู่ก่อนแต่ง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/Annual_Conference/ConferenceV/Download/Article_Files/Article_Intro.pdf. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2558.
- นิตยา อธิเสน. 2553. **ทัศนคติต่อพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันก่อนสมรสของนักศึกษา**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://cph.snru.ac.th/UserFiles/File/การศึกษาที่ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาที่มีต่อ.pdf>. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2558.
- ประสงค์ศักดิ์ เจนกิจจาไพบูลย์. 2555. **อยู่ก่อนแต่ง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.dmh.go.th/1667/1667view.asp?id=3942>. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2558.
- ปัญญา ประดิษฐ์บาททุกา. 2552. **สถานการณ์อยู่ก่อนแต่ง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/304397>. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2558.

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2556. **สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่าง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.qa.ku.ac.th/Download/calculate%20the%20sample11032013.xls. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2558.
- วรา เหลืองชัยกุล. 2556. **ทัศนคติและพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสในวัยรุ่น**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/4079/Wara_l.pdf. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2558.
- ศรีสุรางค์ บรรหาร. 2557. **ค่านิยมทางเพศ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.culture.go.th/research/isan/28_2.html. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2558.
- สมมารด ศรีราณี และคณะ. 2549. **อยู่ก่อนแต่ง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <file:///C:/Users/user%20pc/Downloads/botkudyor.pdf>. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2558.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2558. **สถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก : http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20150512092026.pdf. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2558.
- สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2557. **พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://rh.anamai.moph.go.th/all_file/brochure/a_w.pdf. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2558.
- โสพิณ หมูแก้ว. 2544. **อยู่ก่อนแต่ง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: file:///C:/Users/user%20pc/Downloads/03THAI_ABSTRACT.pdf. สืบค้นเมื่อ 6 ตุลาคม 2558.